

ONSDAG 26 JANUARI 2022 • SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING • GRUNDAD 1864

”Det här är det mest givande jag kan tänka mig att göra”

Kulturinstitutionen Voksenåsen i Oslo arbetar för att lära svenska ungdomar om den norska Förintelsen. Nu tilldelas chefen Anna Florén Micael Bindefelds stipendium. Intervju, sidan 4

Irans sharialagar. Broduken har blivit en ypperlig arena för religionskritik, skriver teologen Mohammad Fazlhashemi. Sidan 6

Klassiker. JA Baker skriver överjordiskt vackert i ”Pilgrimsfalken”. Sidan 7

Insidan. Så här funkar kreativitet - och så kan den vässas. Sidan 14

En fin stamtavla är inte det viktigaste

Att känna trygghet i att man har en riktigt bra försäkring är viktigt. Vi har skraddarsytt hund- och kattförsäkringar för blandraser – till ett väldigt lågt pris! Vår försäkring täcker både olycksfall och sjukdom. Dessutom ingår kostnadsfria besök hos Firstvet samt medicin. Vi ses på icaforsakring.se

JUST NU!

Upp till 250 kronor i extra ICA-bonus. Gäller till 31/1 2022.

Stammis på ICA

Samma poäng när du köper försäkring.

I samarbete med Firstvet

ICA Försäkring

KULTUR NYHETER

Micael Bindefeldts stiftelse till minne av Förintelsen.

Foto: Jan Kåhamnesen

Bakgrund om Voksenåsens hågkomstresor.

Projektet är utvecklat av kulturinstitutionen Voksenåsen i samarbete med svenska Forum för levande historia, som en del av ett regeringsuppdrag om att systematisera resandet till minnesplatser för nazismens offer.

Voksenåsen erbjuder svenska skolklasser studieresor till Norge i fotspåren av den norska Förintelsen. En resa pågår i regel i tre dagar och består både av besök vid norska museer och minnesmärken jämte undervisning runt om i Oslo.

Voksenåsen är helägt av det svenska kulturdepartementet som ett statligt bolag med särskilt samhällsuppdrag.

Vd är Maria af Klinteberg Herresthal, styrelsens ordförande är Lena Ek, tidigare miljöminister.

I gåvan till Sverige från norska staten 1960 ingick utöver anläggningen, totem om 33 000 kvadratmeter - och den extra-ordinära utsikten - en stor samling norsk och svensk samtidskonst.

Samlingen förvaltas i dag av Statens konstråd och rymmer flera hundra verk, däribland måleri, grafik, textil och skulpturer.

”En hågkomstresa ger ungdomar kunskap om den lokala Förintelsehistorien”

Micael Bindefeldts Stiftelse till minne av Förintelsen ger i år sitt stipendium till Anna Florén, programchef på kulturinstitutionen Voksenåsen i Oslo. Hon får det för arbetet med utbildning och hågkomstresor för unga till Förintelsens minnesplatser i Norge. Stipendiet består av 650 000 kronor.

I motiveringen för årets val av mottagare poängteras att stipendiet ska uppmärksamma Förintelsens autentiska minnesplatser i Norge. Det ska möjliggöra för svenska skolor och ungdomar att lära sig om konsekvenserna av antisemitism:

”När historien kommer så nära intill, blir den en ofrånkomlig del även av oss. På detta sätt bidrar Voksenåsens projekt till att hålla minnet av Förintelsen vid liv.”

Kulturinstitutionen Voksenåsen, strax utanför Oslo, skänktes till Sverige av Norge 1955. Anläggningen blev färdigbyggd 1960 som en nationalgåva från den norska staten:

”Nordmarka er för oss et fredet og herlig sted. Et slikt lite stykke av Nordmarka var det beste vi syntes vi kunde gi dere”, understök Norges dåvarande statsminister Einar Gerhardsen under ceremonin.

Gåvan, som överlämnades till statsminister

Tage Erlander på plats, var ett tack för det svenska stödet och den humanitära hjälpen till broderlandet under andra världskriget.

Erlander förutsäpade att verksamheten på denna sällsynt bildsköna plats med vidsträckt utsikt 501 meter ovan Oslofjorden skulle växa till ett ”andligt kraftcentrum”.

En plats för framför allt de båda ländernas ungdomar.

Programchefen Anna Florén, statsvetare utbildad vid Mittuniversitet i Sundsvall och Universitetet i Oslo, har arbetat i elva år i Voksenåsen med samarbeten kring samhällsliv, språk och kultur.

– Det här är fortfarande i dag det mest givande jag kan tänka mig att göra. Jag tror verkligen på behovet av att låta unga människor från våra länder lära känna om och lära sig av varandra, understryker hon.

Hjälpen från Sverige omfattade bland annat

60 000 flyktingar – varav 1 200 judar – som kom från Norge till Sverige under krigsåren. Totalt samlade de svenska myndigheterna vidare in motsvarande 2,5 miljarder kronor till stöd.

– Det stödet under kriget är bland det största som Sverige någonsin skapat. Där bland hjälp för två tredjedelar av de norska judarna och bland annat flera hundra tusen portioner soppa till norska skolbarn i slutet av andra världskriget, konstaterar Florén.

Samtidigt pågick transiteringen av 2,1 miljoner tyska soldater som färdades på tåg genom Sverige mellan 1940 och 1943 – vilket stred mot vår neutralitetspolitik. Liksom situationen för den norska kungen som inte riktigt fick en fristad i grannlandet, påpekar hon.

Det finns exempel på norska judar som försökte fly till Sverige, men stoppades vid gränsen. Efter november 1942 blev gränsen mot Sverige där emot en nödutgång för de judar som försökte fly.

1 Voksenåsens programchef Anna Florén vid kajen där det tyska lastfartyget Donau i november 1942 förde 529 norska judar till Auschwitz. Endast nio personer

överlevde kriget och kunde återvända till Norge.

2 Voksenåsen, strax utanför Oslo, skänktes till Sverige av Norge 1955.

3 I dag passerar årligen runt femtusen personer kulturinstitutionen Voksenåsen.

– Det här är något vi inte ska sticka under stol med. Vi vill tala om detta och diskutera om den dubbelhet som fanns då, men också förmedla kunskap om den norska Förntelsen.

Den 26 november 1942 deporterades 529 norska judar med lastfartyget Donau direkt från Oslos hamn till det ockuperade Polen. Därifrån gick transporten vidare till Auschwitz där alla utom 183 män omedelbart mördades. Endast nio av de deporterade överlevde kriget och kunde återvända till Norge.

Donau – känt som "slavskeppet" – sänktes till slut av norska motståndsmän med hjälp av magnetminor i januari 1945.

Anna Florén beskriver hur den kluvna situationen mellan Sverige och Norge bestod under flera år efter krigsslutet. Förhållandet mellan länderna var länge inte tillräckligt komplicerat för att den norska myndigheten skulle skänka Voksenåsen till Sverige. När gåvobrevet överlämnades fanns det bara två flaggstänger på området. Först fem år senare, 1960, byggdes så kulturinstitutionen.

I dag passerar årligen runt fem tusen personer Voksenåsen. Ett tjugotal arrangemang genomförs varje år.

– Det vi gör handlar mycket om att låta ungdomar mötas så att vi kan ge dem verktyg för att själva formulera och ta del av ett demokratiskt samtal. Vi ska inte korstoppa utan, skapa utrymme för att ungdomarna själva ska kunna reflektera över vad de lärt sig, poängterar Anna Florén.

– Vi har också arbetat med bland annat podcastavsnitt om den judiska flykten till Sverige under kriget och hur vi i dag undervisar kring detta i Sverige, säger hon.

– De senaste åren har vi svängt ännu mer mot utbildning kring historia, yttrandefrihet och demokratifrågor för just ungdomar. Det är en tillbakagång till det som var ursprungstanken bakom skapandet av Voksenåsen.

Av de många judiska medborgare som kom till Sverige under kriget lever i dag mycket få. Hur ska den delen av vår historia berättas i framtiden?

– Det är ett arbete som kontinuerligt måste utvecklas, svarar hon. Att utgå från autentiska minnesplatser och lyfta fram individuella öden för krigsåren närmare oss. Vi behöver skapa sam-

arbeten genom att låta unga människor träffas kring till exempel just historia.

– En så kallad hägkomstresa ger ungdomar kunskap om den lokala Förntelsehistorien och hot mot demokratin. Men det ger dessutom en massa bieffekter av sådant som nordisk språkförståelse, nyanseringar och kunskap om våra länder.

– Kunskaper som i dessa tider är särskilt behövda efter pandemins härjningar.

Ert arbete med hägkomstresor i Norge tilldelas nu 650 000 kronor. Vad kommer ni att använda pengarna till?

– 100 000 kronor går till att genomföra en resa i år för tretio personer som är morgondagens makthavare i Sverige. Det är sätt att förankra historien och kunskapen hos de som kommer att påverka det svenska samhället i framtiden, förklarar Anna Florén.

– I gruppen kommer människor från bland annat näringsliv, jurister, medie- liksom artist-, konst- och kulturvärlden att engageras.

De övriga 550 000 kronorna ska placeras i en stipendiepool som under tre år kan sökas av lärare för att skolklasser ska kunna besöka Voksenåsen och göra hägkomstresor till minnesplatser för nazismens offer i Norge.

Bland dessa platser märks det nazistiska interneringslägret i norska Grini varifrån 3 400 deporterades till fångelser eller koncentrationsläger i framför allt Tyskland. Och även den norska och svenska gränsen där judar smugglades över till Sverige. Vidare de så kallade snubbelstenarna som är nedlagda i gatorna i Oslo för att hedra de människor som fördrevs eller mördades som gör att man i dag kan se platserna där de levde och verkade.

Anna Florén är övertygad om att satsningen bland annat kommer att ge många elever djupa kunskaper om Förntelsen utifrån ett norskt perspektiv.

– Det har ju gått lång tid sedan andra världskriget tog slut, men att se på de här frågorna utifrån Norge gör ju att den tiden kommer en närmare som svensk. Kunskap som kan hållas upp som en spegel mot Sveriges roll i det som skedde.

Micael Binfeldt beskriver arbetet med att finna årets mottagare till sin stiftelse som relativt enkelt den här gången.

– Redan på papperet var ansökan från Anna Florén och Voksenåsen en spännande historia och berättelse. Det gnistade till på riktigt när vi intervjuade henne och stod inför det slutgiltiga valet av årets stipendiatar, säger han till DN.

– Anna är otroligt engagerad och kan den norska förintelsehistorien. Hon brinner för demokratifrågor och för att få Förntelsen historiserat att återberättas och aldrig glömmas bort.

Binfeldt tillägger att han inte tror att ungdomar i dag känner till att det exempelvis fanns ett koncentrationsläger i Norge under krigsåren. Eller att det deporterades judar från vårt grannland till Auschwitz.

– Inte ens jag – som varande jude och dessutom har en mormor som kom från en stor judisk familj i Trondheim – hade hört dessa berättelser och omfattningen av deportationerna under kriget. En tredjedel av de norska judarna mördades under ockupationsåren.

Vad hoppas du att prissumman kan bidra till för denna norsk-svenska verksamhet?

– Vi i stiftelsen är övertygade att pengarna till resan för framtidens opinionsbildare respektive möjligheten för lärare att söka 1500 kronor per skolelev för att kunna besöka Voksenåsen och historiska minnesplatser från Förntelsen kommer att göra stor nytta.

– Det är fantastiskt tillfredsställande att få möta människor som Anna Florén som kan se till att alla dessa berättelser nu kan nå många ungdomar.

Anna Florén vill fortsätta att utveckla arbetet med hägkomstresorna för unga framöver. Hon hoppas att stipendiet också innebär att arbetet på Voksenåsen blir mer känt i Sverige över tid.

– Vi är jättestacksamma för stipendiet som gör att vi kan erbjuda svenska skolklasser att komma till Oslo. Nu har projektet verkligen en chans att börja flyga, säger hon.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se

I korthet.

Höjt evenemangsstöd för krisande kulturbransch

Efter att publikrestriktionerna skärps förstärker regeringen nu det nuvarande evenemangsstödet och höjer samtidigt maxtakten för ersättningen.

● Efter att regeringen beslutat att åter strama åt restriktionerna för publikverksamheter har missnöjet kokat och branschorganisationer har efterfrågat omfattande men framför allt snabba stöd om verksamheterna ska överleva.

Foto: TT

På en presskonferens under tisdagen presenterade kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S) och näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S) en höjning av evenemangsstödet under perioden januari till och med mars 2022. Ökningen innebär att arrangörer ersätts för 90 procent av evenemangskostnaden, till skillnad från den tidigare nivån 70 procent. Dessutom höjs maxbeloppet till 22,5 miljoner kronor från 17,5 miljoner kronor.

Räcker den här förstärkningen?

– Det är svårt att säga. Det här är ett viktigt stöd och vi höjer nu taket för att vi ska kunna hjälpa kulturbranschen ännu mer. Man ska se det som ett komplement till andra stöd, säger Jeanette Gustafsdotter till DN.

Agnes Laurell, Josef Svenberg

Netflix smörjer fransk film med miljarder

Strömningstjänster. Frankrike har länge haft en stenhård så kallad fönsterpolitik för filmer. Röststarka bioägare har, bland annat, sett till att det måste gå 36 månader från biopremiären innan en film kan strömmas digitalt.

Nu finns plötsligt ett nytt avtal som kortar tiden radikalt. Netflix har redan skrivit upp, vilket gör att de kan visa nya filmer 15 månader efter fransk biopremiär. Men de får betala bara, cirka 2 miljarder svenska kronor ska nättjätten investera i fransk film- och tv per år. Flera andra strömningstjänstformar som Disney+ och Amazon väntas skriva på avtalet framöver. Helena Lindblad

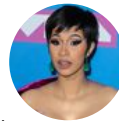
Melodifestivalen till Avicii arena

Tv. För drygt en vecka sedan ställdes Melodifestivalens Sverigeinté in, efter att de nya covid-restriktionerna hade presenterats. Nu står det klart att Avicii arena (tidigare Globen) blir musiktävlingens nya lokal – åtminstone när det gäller första deltävlingen.

Förhandlingar pågår mellan SVT och arrangören Live Nation om var de övriga deltävlingarna ska äga rum. SVT har inte avbokat Friends Arena, där finalen tidigare planerades att äga rum den 12 mars. 11

11,5

... miljoner kronor Bloggaren döms den amerikanska bloggaren Tasha K, som egentligen heter Latasha Kebe, att betala i skadestånd sedan hon i flera videoinlägg på sociala medier påstått att världsstjärnan Cardi B är prostituerad, drogmissbrukare samt drabbats av könssjukdomar. Rättegången i den federala domstolen i Atlanta har pågått i två veckor.

Björn Ulvaeus gör radioshow för Apple music

Radio. Björn Ulvaeus har haft premiär som programledare i sin nya radioshow "Björn from Abba and friends", som sänds på Apple Music Hits. Utgångspunkten för programmet är att låta Ulvaeus samtala med vänner och personer han samarbetat med om Abba.

Ulvaeus första gäst är Nile Rodgers, känd bland annat för att ha varit med i discogruppen Chic. I avsnitt två och tre samlar Ulvaeus med Catherine Johnson som skrev manus till den första delen av succéfilmerna "Mamma mia!". Slutligen träffar Ulvaeus Johan Renck som framför allt är känd som musikvideoregissör och som nu arbetar som kreativ chef för Abbas kommande "Voyage"-konserter.

De fyra avsnitten sänds tisdag till fredag klockan 21.00 på Apple Music Hits denna vecka. För betalande kunder finns avsnitten även att strömma på tjänsten. Andreas Hörmark